

KRONIK AFSUSANNE POSSING

Sociolog og udviklingsforsker, talsperson i NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik

Overdreven militærproduktion er ingen garanti for fred. Tværtimod giver den næring til våbenkapløb, øget mistillid og polarisering og tager ressourcer fra bekæmpelsen af ulighed og klimaforandringerne.

Statsministeren har gjort det til sit kendemærke at sprede frygt i befolkningen

10. november 2025

I februar 2022 invaderede Rusland Ukraine, Vesten gik i chok, og regeringen samlede de politiske partier om et 'nationalt kompromis' med 18 mia. ekstra kr. til forsvaret. Nu skulle Danmark ruste op. Samtidig var et stærkt forenklet fjendebillede under opsejling: Det er os i Vesten mod Rusland, og mere og mere også os mod Kina.

Danmark bruger flere og flere penge på militæret, herunder også krigsfly. Foto: Jens Dresling

I initiativet NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik advarede vi. Og foreslog, at vi – hvis vi vil undgå, at konflikter fører til krig – må udvikle en ikke rent militært baseret forståelse af, hvad sikkerhedspolitik kan være.

Vi kom med begrebet Bæredygtig Sikkerhedspolitik. En politik, der deeskalerer gennem diplomati og forebyggelse og bygger på indsigt og viden om ikke bare egne, men også andre landes interesser og behov. Vi talte om Fælles Sikkerhed og pudsede Palmekommissionens diktum fra 1982 af: »... nationer og befolkninger kan kun føle sig sikre, når deres modparter føler sig sikre«.

Og frem for alt en politik, der finder svar på alle de kriser, der truer den globale sikkerhed i dag. Vi prøvede at råbe op om, at voksende uligheder og klimaforandringer avler krig og konflikt og er en trussel mod sikkerheden globalt, for mennesker herhjemme og mange andre steder,

ikke mindst i det globale Syd. Med hidtil uset voldsomme flygtningestrømme, også mod os i Europa, som et af tegnene.

Mere end tre år senere er det umådeligt trist at konstatere, at alt, hvad vi advarede om, er sket: Oprustningen har nået usigelige højder, militarisering er den nye normal. Nu taler man ligefrem om 'åndelig oprustning': Vi skal være klar til at kæmpe for danske værdier, hvad det så end er. Men nationalismen og udpegningen af 'forkerte mennesker', især muslimer og folk fra arabiske lande, stikker sin grimme snude frem. Alt imens klimakrisen og uligheden er trængt i baggrunden.

Danmark ligger i top som den største bilaterale militære bidragyder til Ukraine pr. indbygger. Den danske regering har opbakning til at bruge 195 mia. frem til 2030, med Venstre om bord har den lagt 300 mia. oveni – og nu senest har man afsat 58 mia. til nye langtrækkende præcisionsvåben. Adressaten er Rusland, det lægger man ikke skjul på.

Statsministeren har gjort det til sit kendemærke at sprede frygt i befolkningen ved ikke at lade nogen lejlighed gå fra sig til at mane fjendebilledet frem: »Der er krig i Europa, bliv prepper, Rusland truer os«. Selv om der ikke kan fremlægges noget bevis på, at det er tilfældet.

»Vi ønsker hverken en krig eller en konflikt med Rusland. Det har ingen i Europa et ønske om. Der er kun én aggressiv part, og det er Rusland. Men hvis ikke vi tør forsvare os selv, og man kan ikke forsvare sig kun med ord, man kan ikke forsvare sig selv med dialog og med diplomati«, sagde [statsministeren til TV 2](#).

Læg mærke til, hvad Mette Frederiksen siger her: 1. Vi skal frygte Ruslands aggression – hun spiller på den frygt i befolkningen, som krigen i Ukraine har udløst 2. Kun afskrækkelse og militært modsvar kan stoppe aggressoren – selv har vi ingen andel i miseren og 3. Ord er ikke noget forsvar – enhver form for diplomati lægges i graven.

Med købet af langtrækkende præcisionsvåben og det såkaldte paradigmeskifte i forsvarspolitikken har statsministeren pustet til

krigsilden og bidraget til faren for, at krigen eskalerer – og det i en grad, som har gjort mange mennesker bange. Og selv om Nato, bortset fra atomvåben, er Rusland militært langt overlegen, er det lykkedes for Donald Trump at få Europas ledere med på at øge forsvarsudgifterne til 5 procent af bnp.

Oprustningen har nået usigelige højder, militarisering er den nye normal

På verdensplan anvendes nu 2.700 mia. dollars til oprustning. Hvis den nuværende oprustnings-bonanza fortsætter, regner man med, at tallet i 2035 hedder 6.600 mia. dollars.

Hvad har alt dét ført til? Ikke nogen løsning i Ukraine, kun flere flygtninge, mere krig og hundredtusinder af dræbte ukrainere og russere. Og en voksende kritik af dobbeltstandarder fra lande i det globale syd.

En kritik, der ikke er blevet mindre efter hundredtusinder af dræbte, udsultede og hjemløse palæstinensere i kølvandet på Israels fremfærd i Gaza og Vestbredden. En kritik, der nu har ført til international isolation af Israel og USA – og med lille Danmark, mere end fodslæbende over for at tage de nødvendige økonomiske og politiske skridt over for Israel.

I år har FN 80 år på bagen – og vi kan i det mindste glæde os over, at vi stadig har en generalsekretær, Antonio Guterres, som ved, hvad der er på spil, og i en ny rapport om konsekvenserne af den voldsomme oprustning siger: »Beviserne er tydelige: Overdrevne militæruddgifter er ingen garanti for fred. Ofte underminerer de den ved at give næring til våbenkapløb, forstærke mistilliden og tage ressourcer fra det, der skal være selve fundamentet for stabilitet«.

Vi ved, det hele kunne have set anderledes ud. Vi ved, at der i december 2021 var intense konsultationer mellem Rusland og Nato om Ukraine. I de samtaler kom Rusland med et forslag til aftale, som kunne have afværget invasionen. Det blev afvist af USA og Nato. Aftalen indebar bl.a., at »parterne skal løse alle internationale indbyrdes tvister med fredelige midler og afstå fra brug af eller trussel om magt på enhver måde, der vil være uforenelig med FN's formål«.

Hørte vi om det? Ikke meget. En af de afgørende knaster var spørgsmålet om ukrainsk NATO-medlemskab, som Rusland modsatte sig, men det ville hverken USA eller NATO afskrive. Og aftalen blev afvist. I februar 2022 går Rusland ind i Ukraine.

Vi ved, hvordan Zelenskij i forhandlingerne mellem Ukraine og Rusland i Istanbul i foråret 2022 var gået med til, at Ukraine fik status som neutralt land. Det blev afbrudt af Boris Johnson. Ukraine ville miste al vestlig støtte, hvis man underskrev fredsaftalen med Rusland. Det gjorde man så ikke, og krigen blev trappet op. Resultat? Hundredtusinder døde på begge sider. Og efter mere end tre års krig er det selvsagt kun blevet sværere for parterne at nærme sig et fælles bord. Se bare cirkus'et efter Trump er kommet til.

I mellemtiden er den globale temperatur nu højere end Parisaftalens kritiske grænse på 1,5 grad. De såkaldte tipping points truer forude. Havene stiger, storme tager til, tørke og oversvømmelser intensiveres. Vi ved det. Alle ved det.

Men det er sigende for tiden nu, at det ikke er magtpolitikerne i det globale Nord, der kalder på handling. Nej, det er FN og andre internationale institutioner, bygget op, mens der endnu var en vis international retsorden. Det er politikere og institutioner i det globale syd, der nu råber op. Og det er de unge i den kolonikritiske, internationale klimabevægelse.

»Jeg har en særlig besked til producenterne af fossile brændstoffer og dem, der hjælper dem med at udvide produktionen og skrabe monsterstore profitter til sig: Hvis ikke I kan slå ind på en troværdig kurs mod netto nul-udledninger i 2025 og 2030 for alle jeres operationer, så skal I ikke være i business«, sagde Antonio Guterres på FNs generalforsamling i 2023.

Vi ved, hvem Guterres taler til her. Vi ved, at Kina, USA og Europa er de store syndere, mens kun 3,7 procent af verdens CO₂-udledninger stammer fra Afrika.

Oveni modarbejder Trump i dag direkte alt, der søger at bremse fossil afbrænding.

Den grusomme kendsgerning er, at oprustning til krigene i Ukraine og Israels krig i Gaza (som begge er store CO₂-udledere) løber med opmærksomheden og alle pengene.

Men den massive omdirigering af ressourcer til oprustning udgør i sig selv en alvorlig trussel. En ny FN-rapport viser, at bare 15 procent af de 2.700 mia. dollars, der nu bruges på globale militærudgifter, dvs. 387 mia. dollars, er nok til at dække, hvad det koster at tilpasse forholdene til klimaforandringerne i udviklingslandene. Man skønner også, at hver dollar, der bruges militært, udløser dobbelt så mange drivhusgasser, som en dollar investeret i civile sektorer.

Mens ikke mindst Nato, USA, Vesten og Kina ruster op militært samtidig med, at de fortsætter deres fossilbaserede væksteventyr, er det især befolkningerne i det globale syd, der rammes af konsekvenserne. Af den voksende ulighed, fattigdom og mangel på mad, vand og livsnødvendige ressourcer.

Nationalismen og udpegningen af 'forkerte mennesker', især muslimer og folk fra arabiske lande, stikker sin grimme snude frem

74 procent af de 608 millioner mennesker, der bliver udsat for det, man nu kalder risikable varmedage, bor i Afrika. Og mere end 90 procent af alle klimarelaterede dødsfald sker i udviklingslande.

På det seneste Africa Climate Summit i Addis Ababa i september 2025 kom der en ny og klar besked fra de afrikanske ledere om, at de er utilfredse med Vestens pauvre bidrag til klimainvestering i Afrika, at Vesten bruger pengene på oprustning.

Den sydafrikanske miljøminister Dion George f.eks. var ikke imponeret over, hvad han havde fået at vide af en europæisk kollega: At man pga. den sikkerhedspolitiske situation i Europa havde svært ved at sætte midler af til klimabistand, fordi man skal bruge flere penge på forsvaret.

De afrikanske ledere satser i stedet på det private initiativ. Men dermed inviterer man udenlandske investorer ind til en ny kolonialisering og kamp om Afrika, som allerede er i gang geopolitisk med USA, Kina, Rusland, EU og såmænd lille Danmark som interessenter. Privat kapital skal forrentes, og man investerer derfor helst i CO₂-kreditter og store vand- og vindprojekter, som sjældent kommer den udsatte befolkning til gode. Absurd som det er, er det f.eks. [kun 4 procent af den globale solcelleproduktion, der sker i Afrika.](#)

Men når det afrikanske klimatopmøde taler om nye gyldne vækstmuligheder, mødes det med massiv kritik fra civilsamfundet. Unge afrikanere – og unge er flertallet på kontinentet – feminister og klimaaktivister slutter sig sammen i et opgør mod både militarisme og de nye former for kolonialisering.

Med 70 procent unge og en medianalder på 19 år er Afrika verdens yngste kontinent. Samtidig har Afrika klodens hurtigst voksende befolkning. Nogle taler om det afrikanske youth-quake, fordi [prognosen](#) er, at unge afrikanere vil udgøre knap halvdelen af alle unge i verden i 2030.

Kenyaneren Wangui Kimari kalder topmødets budskab for greenwashing, og opfordrer lederne til at skrotte ideen om en grøn vækst: Man pakker det ind i pæne ord om nye 'afrikanske muligheder', men salg af CO₂-kreditter fra afrikanske vådområder til amerikanske Walmart reducerer ikke udledningerne, og er ikke svaret på de sygdomme, tab af afgrøder og kvæg, som klimaforandringerne koster befolkningen.

Tværtimod, siger hun, det vil »kun vil befæste og forværre alt det, der har bragt os klimaødelæggelserne: Asymmetriske magtrelationer, ubetalelig gæld og afhængighed af andre lande«.

Kimaris ord vinder genklang hos de tusinder af unge fra Lima i Peru over Rabat i Marocco til Lagos, Nairobi, Kampala, Maputo og Antananarivo på Madagaskar, der lige nu demonstrerer mod stigende priser, korruption, mangel på uddannelses-, job- og sundhedsmuligheder og regeringer, der ikke griber ind over for oversvømmelser og klimaødelæggelser. De unge

demonstrerer ikke bare mod en enkelt ny afgift, men mod hele det politisk-økonomiske system.

Om der er håb at finde i det, er ikke godt at vide, men måske er det sådan, vi skal høre de ord som FN's under-generalsekretær og repræsentant for Nedrustningsspørgsmål Izumi Nakamitsu udtalte for nylig.

Hun opfordrer til at skabe en ny vision for sikkerhed, som er forankret i FN's charter: »En vision, der sikrer folk, ikke bare grænser. Som prioriterer institutioner, ligeværd og planetær bæredygtighed. At om dirigere de globale prioriteter er ikke et valg, det er en betingelse for menneskehedens overlevelse«.

SUSANNE POSSING